

Les publicacions Els diccionaris

L'any 1911, en el Dictamen d'ampliació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), ja s'esmenta explícitament l'elaboració d'un diccionari de la llengua catalana com una de les tasques de la Secció Filològica (creada arran d'aquest mateix Dictamen), a més de la recerca a propòsit de la llengua i el foment de l'ús lingüístic.

L'activitat lexicogràfica de l'Institut al llarg de la història es pot dividir en diferents períodes, en cadascun dels quals destaquen diverses obres lexicogràfiques rellevants:

Primera edició del Diccionari general de la llengua catalana (1932), de Pompeu Fabra, i original manuscrit del mateix diccionari (Arxiu de l'IEC)

1911-1918

Abraça des de la fundació de la Secció Filològica (1911) fins a la ruptura d'Antoni M. Alcover amb l'IEC i la mort d'Enric Prat de la Riba.

- Inici de la publicació del *Diccionari Aguiló* (1915-1934). Materials lexicogràfics aplegats per Marià Aguiló i Fuster, revisats i publicats a cura de Pompeu Fabra i Manuel de Montoliu.
- *Diccionari ortogràfic* (1917). Obra de gran transcendència que consolida les normes ortogràfiques actuals i fixa la grafia dels mots considerats més necessaris amb una clara voluntat normativa.
- S'organitzen els treballs del *Diccionari de la llengua catalana*, promogut per Antoni M. Alcover.

Primer volum del Diccionari Aguiló (1915) i el Diccionari ortogràfic (1917)

1918-1923

Període de gran activitat interna de la Secció Filològica.

- *Diccionari general de la llengua catalana*. Programa organitzat per l'Institut que engloba activitats per a tres diccionaris (*Diccionari del català antic*, *Tresor de la llengua catalana* o *Diccionari dels dialectes* i *Diccionari de la llengua literària*, de caràcter normatiu). Cap dels tres no s'arriba a acabar. Els materials aplegats es conserven a l'Arxiu de l'IEC, on també hi ha els primers plecs de proves d'impressió del *Diccionari de la llengua literària*.

Mostra dels plecs de proves d'impressió del Diccionari de la llengua literària (Arxiu de l'IEC)

1923-1932

Període del règim dictatorial de Primo de Rivera, advers a la llengua i la cultura catalanes.

- *Diccionari general de la llengua catalana* (1932), de Pompeu Fabra. No és una obra institucional, però l'Institut l'ha considerada l'obra de referència normativa de la llengua catalana fins a la publicació del diccionari normatiu de l'IEC, l'any 1995. Pompeu Fabra el redacta personalment a partir dels materials del *Diccionari de la llengua literària*.

1932-1939

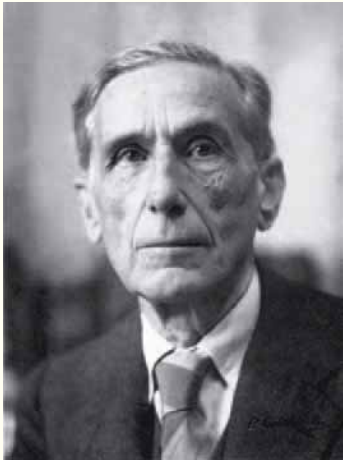
Amb l'Estatut de Catalunya (1932) s'inicia una època favorable per al desenvolupament de la llengua i la cultura catalanes.

A partir del 1935, Pompeu Fabra presenta un pla de reestructuració de les Oficines Lexicogràfiques, que són reforçades amb l'ingrés de nous col·laboradors, com ara Joan Coromines. Les Oficines, dirigides per Pompeu Fabra, intensifiquen la recollida de materials amb l'esperança de poder començar la redacció d'un diccionari molt més extens. L'evolució dels esdeveniments polítics i el descabellament i desenllaç de la Guerra Civil interrompen les tasques de la Secció Filològica i de tot l'IEC.

1939-1976

La dictadura franquista comporta la desaparició oficial de l'IEC, l'entrada en un període de clandestinitat i l'exili d'una part dels seus membres.

Pel que fa a l'activitat lexicogràfica, la fita més important de tot aquest llarg període és la publicació, l'any 1954, de la segona edició del *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, revisada per la Secció Filològica, amb un pròleg de Carles Riba, president de la Secció. L'any 1962 se'n fa una reedició i d'aleshores ençà se n'han fet diverses edicions i reimpressions.

Pompeu Fabra (1868-1948)
(Foto: Arxiu de l'IEC)

A partir del 1976

En plena transició política, l'any 1976 un reial decret atorgava de nou el reconeixement oficial a l'IEC, després de gairebé quaranta anys de clandestinitat.

De 1976 ençà, l'activitat lexicogràfica de l'Institut és molt important. Cal destacar-ne les obres següents:

— El *Diccionari de la llengua catalana*. L'any 1992, l'IEC acorda de publicar un diccionari normatiu elaborat sobre la base del *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra. Aquesta obra es publica l'any 1995, i actualment és consultable en línia a la pàgina inicial del web de l'IEC, <http://www.iec.cat>, i també a l'adreça <http://pdl.iec.cat>. La segona edició, revisada i ampliada, es publica l'any 2007.

— El *Diccionari manual de la llengua catalana*. L'any 1997, l'IEC pren l'acord de publicar un diccionari centrat en el lèxic comú, destinat a usuaris amb necessitats lèxiques més elementals, com ara escolars, persones que aprenen el català com a segona llengua, etc. Es publica l'any 2001.

— El *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*. Aquest corpus, acabat l'any 1997, conté més de cinquanta-dos milions d'ocurrències de textos literaris i no literaris del 1833 al 1988. Dota l'IEC i la comunitat investigadora d'una infraestructura bàsica de recerca indispensable per a qualsevol estudi empíric sobre la llengua. És consultable en línia a l'apartat de llengua de la pàgina inicial del web de l'IEC, <http://www.iec.cat>, i a l'adreça <http://pdl.iec.cat>.

— El *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* (DDL). El contingut dels articles d'aquest diccionari es basa exclusivament en l'anàlisi lingüística del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana. El DDL és una obra lexicogràfica que té per objecte caracteritzar les unitats lèxiques de la llengua catalana, des del punt de vista del contingut i de l'ús real, sense restriccions basades en criteris prescriptius. Els usuaris ideals d'aquesta obra són els professionals de la llengua, però també és una eina útil per a qualsevol persona interessada pels problemes de la llengua. Aquest diccionari està en procés d'elaboració, però els articles

enllestits es poden consultar a l'apartat de llengua de la pàgina inicial del web de l'IEC, <http://www.iec.cat>, i a l'adreça <http://dcl.iec.cat/ddlc>.

— El *Vocabulari de la llengua catalana medieval*, de Lluís Faraudo i de Saint-Germain. Materials lexicogràfics que l'erudit Lluís Faraudo i de Saint-Germain va aplegar durant molts anys mitjançant el despullament de nombrosos textos antics de tota mena i que va llegar a l'Institut d'Estudis Catalans. Una primera mostra d'aquest treball es pot consultar en línia a l'apartat de llengua de la pàgina inicial del web de l'IEC, <http://www.iec.cat>, i a l'adreça <http://www.iec.cat/faraudo>.

Primera edició del Diccionari de la llengua catalana (1995)

Portals de consulta

Portal de consulta de la versió electrònica del Diccionari de la llengua catalana i del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana

Pàgina de consulta de la versió electrònica del Vocabulari de la llengua catalana medieval, de Lluís Faraudo i de Saint-Germain

Diccionari manual de la llengua catalana (2001)